

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2021. október 6. *

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 267. cikk – A végső fokon eljáró nemzeti bíróságok előzetes döntéshozatalra utalásra vonatkozó kötelezettségének terjedelme – Az e kötelezettség alóli kivételek – Szempontok – Az uniós jog értelmezésére vonatkozó, olyan kérdés, amelyet a nemzeti eljárásban részt vevő felek azt követően vetettek fel, hogy a Bíróság ezen eljárásban előzetes döntést tartalmazó ítéletet hozott – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolásának szükségességét igazoló indokok kifejtésének hiánya – Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem részleges elfogadhatatlansága”

A C-561/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Consiglio di Stato (államtanács, Olaszország) a Bírósághoz 2019. július 23-án érkezett, 2018. november 15-i határozatával terjesztett elő

a **Consorzio Italian Management**,

a **Catania Multiservizi SpA**

és

a **Rete Ferroviaria Italiana SpA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, R. Silva de Lapuerta elnökhelyettes, A. Arabadjiev (előadó), A. Prechal, M. Vilaras, M. Ilešič, L. Bay Larsen, N. Piçarra, A. Kumin és N. Wahl tanácselnökök, T. von Danwitz, C. Toader, L. S. Rossi, I. Jarukaitis és N. Jääskinen bírák,

főtanácsnok: M. Bobek,

hivatalvezető: R. Schiano tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2020. július 15-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: olasz.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Consorzio Italian Management és a Catania Multiservizi SpA képviseletében E. Giardino és A. Cariola avvocati,
- a Rete Ferroviaria Italiana SpA képviseletében U. Cossu avvocato,
- az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Fiorentino avvocato dello Stato,
- a német kormány képviseletében J. Möller és D. Klebs, meghatalmazotti minőségben,
- a francia kormány képviseletében E. de Moustier, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében G. Gattinara, P. Ondrůšek és L. Haasbeek, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2021. április 15-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUSZ 2. és az EUSZ 3. cikknek, az EUMSZ 4. cikk (2) bekezdésének, az EUMSZ 9., az EUMSZ 26., az EUMSZ 34. cikknek, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése e) pontjának, az EUMSZ 106., az EUMSZ 151., az EUMSZ 152., az EUMSZ 153., az EUMSZ 156. és az EUMSZ 267. cikknek, az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 16. és 28. cikkének, az 1961. október 18-án Torinóban aláírt és 1996. május 3-án Strasbourgban felülvizsgált Európai Szociális Chartának (a továbbiakban: Európai Szociális Charta) és a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló, az Európai Tanács 1989. december 9-én, Strasbourgban megtartott ülésén elfogadott közösségi chartának (a továbbiakban: Szociális Jogok Chartája) az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet az egyrészről egy nemzeti vasúti infrastruktúrákat érintő takarítási szolgáltatásokra irányuló közbeszerzési szerződés nyertes ajánlattevői, a Consorzio Italian Management és a Catania Multiservizi SpA, és másrészről a Rete Ferroviaria Italiana SpA (a továbbiakban: RFI) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya az előbbieket e szerződés árának felülvizsgálatára vonatkozó kérelmének az utóbbi általi elutasítása.

Jogi háttér

- 3 A 2006. április 12-i decreto legislativo n. 163 – Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE (a 2004/17/EK és a 2004/18/EK irányelv alkalmazásában az építési beruházásra, a szolgáltatásnyújtásra és az árubeszerzésre irányuló közbeszerzési szerződéseket szabályozó törvénykönyvről szóló 163. sz., felhatalmazáson

alapuló törvényerejű rendelet; a GURI 2006. május 2-i 100. számának rendes melléklete; a továbbiakban: 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet) 2. cikkének (4) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„E törvénykönyv kifejezett rendelkezéseinek hiányában az első cikkben szereplő jogalanyok szerződésben való részvételére a polgári törvénykönyv rendelkezései is megfelelően irányadóak.”

- 4 A 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendeletnek „Az ár kiigazítása” című 115. cikke az (1) bekezdésében a következőket írja elő:

„Az időszakosan vagy folyamatosan teljesítendő, szolgáltatásnyújtásra vagy árubeszerzésre irányuló szerződéseknek az ár időszakos felülvizsgálatára vonatkozó szerződéses rendelkezést kell tartalmazniuk. A felülvizsgálatra az áruk vagy szolgáltatások beszerzéséért felelős vezetők által a 7. cikk (4) bekezdésének c) pontja és a 7. cikk (5) bekezdése szerinti adatok alapul vételével folytatott vizsgálat alapján kerül sor.”

- 5 E felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 206. cikke úgy rendelkezik, hogy a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben (HL 2004. L 134., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 19. o.) említett ágazatokba – azaz a gáznak, a hőenergiának, a villamos energiának, a víznek, a közlekedési szolgáltatásoknak, a postai szolgáltatásoknak, a kőolaj, földgáz, szén és más szilárd tüzelőanyag feltárásának vagy kitermelésének, a kikötőknek és repülőtereknek a különös ágazatába – tartozó szerződésekre csupán az említett, felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet bizonyos rendelkezéseit kell alkalmazni, amelyek között annak 115. cikke nem szerepel.

- 6 A 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendeletnek a „Közlekedési szolgáltatások” című 210. cikke értelmében:

„(1) A 23. cikkben előírt kivételek sérelme nélkül a jelen rész rendelkezéseit kell alkalmazni a lakosság számára vasúton, automatizált rendszerekkel, villamossal, trolibussszal, autóbusszal vagy drótkötélpályán történő közlekedés terén szolgáltatást nyújtó hálózatok rendelkezésre bocsátásával vagy üzemeltetésével kapcsolatos tevékenységekre.

(2) A közlekedési szolgáltatások esetében akkor lehet hálózat létezéséről beszélni, ha a szolgáltatást az illetékes hatóságok által meghatározott üzemeltetési feltételek, például az útvonalakra, a rendelkezésre bocsátandó közlekedési kapacitásra vagy a szolgáltatás gyakoriságára vonatkozó feltételek alapján végzik.”

- 7 Ugyanezen felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendeletnek a 217. cikke, amelynek címe „Az 1. fejezetben említett ágazatokba tartozó tevékenység végzésétől eltérő célból, vagy az ilyen tevékenység harmadik országban való végzése céljából odaítélt szerződések”, az (1) bekezdésében a következőket írja elő:

„Ez a rész nem alkalmazható az olyan szerződésekre, amelyeket az ajánlatkérők a 208–213. cikkben említett tevékenységeik végzésétől eltérő célból, vagy az ilyen tevékenységeknek valamely harmadik országban, az [Unión] belüli hálózat vagy földrajzi terület fizikai használatával nem járó körülmények között történő végzése céljából ítélnék oda.”

- 8 A codice civile (polgári törvénykönyv) 1664. cikke, amelynek címe „Visszterhes teljesítés vagy teljesítési nehézségek”, első bekezdésében a következőket írja elő:

„Amennyiben az előre nem látható körülmények hatására az anyagok vagy a munkaerő költségében olyan csökkenés vagy növekedés következik be, amely a megállapodás szerinti teljes ár egytized részét meghaladó csökkenést vagy emelkedést eredményez, az ajánlattevő vagy a projektgazda kérheti az ár felülvizsgálatát. A felülvizsgálat kizárólag az egytized részt meghaladó különbözet esetén biztosítható.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 9 Az RFI a vállalkozások ideiglenes szövetségeként létrehozott Consorzio Italian Managementnek és Catania Multiservizinek, azaz, az alapeljárás felpereseinek ítélte oda egy olyan szerződést, amely a Direzione Compartimentale Movimento di Cagliari (cagliari körzeti operációs központ, Olaszország) területéhez tartozó állomásokon, létesítményekben, irodákban és üzemekben a helyiségek és a nyilvánosság számára nyitva álló egyéb területek takarítására és karbantartására irányuló szolgáltatásokra, valamint az ezekhez kapcsolódó járulékos szolgáltatásokra vonatkozott. A szerződés külön kikötést tartalmazott a felek által megállapított ár felülvizsgálatának a polgári törvénykönyv 1664. cikkében foglaltaktól eltérő részletes szabályairól.
- 10 Az említett szerződés teljesítése során az alapeljárás felperesei többek között a 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 115. cikke alapján az eredetileg megállapított ár felülvizsgálatára kérték az RFI-t annak érdekében, hogy figyelembe vegyék a szerződésből eredő költségeknek a személyzeti kiadások növekedéséből fakadó emelkedését. Az RFI a 2012. február 22-i határozatával elutasította ezt a kérelmet.
- 11 Az alapeljárás felperesei ezen elutasító határozat megsemmisítése iránt keresetet nyújtottak be a Tribunale amministrativo regionale per la Sardegnahoz (Szardínia tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország).
- 12 A Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna (Szardínia tartomány közigazgatási bírósága) a 2014. június 11-i ítéletével elutasította a keresetet. Megállapította, hogy a 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 115. cikke nem alkalmazható a különös ágazatokra vonatkozó, az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló szerződésekre. Az említett bíróság véleménye szerint ugyanis az állomások, létesítmények, irodák és üzemek takarítására irányuló szolgáltatások nyújtása járulékos jellegű a vasúti szállítási hálózat rendelkezésre bocsátásával vagy üzemeltetésével kapcsolatos fő tevékenységek gyakorlásához képest, amelyek a különös ágazatokba tartoznak. Ugyanezen bíróság hozzátette, hogy nincs helye az ár felülvizsgálatának a polgári törvénykönyv 1664. cikke alapján, mivel az alapeljárásban részt vevő felek éltek az e cikkben számukra biztosított azon lehetőséggel, hogy e cikktől eltérjenek oly módon, hogy a rájuk nézve kötelező szerződésbe az ár felülvizsgálatát korlátozó kikötést illesztenek.
- 13 Az alapeljárás felperesei ezen ítélettel szemben fellebbezést terjesztettek a kérdést előterjesztő bíróság elé, és az első és második fellebbezési jogalapjuk keretében arra hivatkoztak, hogy az alapeljárás tárgyát képező szerződésre a Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna (Szardínia tartomány közigazgatási bírósága) megállapításaival ellentétben alkalmazandó a 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 115. cikke, vagy a polgári törvénykönyv 1664. cikke. Az alapeljárás felperesei ezenfelül vitatták többek között a 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 115., 206., 210. és 217. cikkének az uniós joggal való összeegyeztethetőségét, arra hivatkozva, hogy e rendelkezések, mivel az ár

felülvizsgálatának a közlekedés ágazatában való kizárására, és konkrétan a takarítási szerződésekben foglalt ár felülvizsgálatának az említett ágazatban való kizárására irányulnak, ellentétesek többek között az EUSZ 3. cikk (3) bekezdésével, az EUMSZ 26. cikkel, az EUMSZ 101. és az azt követő cikkekkel, valamint a 2004/17 irányelvvel. A nemzeti szabályozás indokolatlan és az uniós szabályozáshoz képest túlzott mértékű követelményeket ír elő. E szabályozás továbbá a közlekedés ágazatába tartozó fő szolgáltatáshoz képest járulékos jellegű takarítási szolgáltatásra vonatkozó szerződést odaítélő ajánlatkérő vállalkozást alárendelt és gyengébb helyzetbe hozza az olyan vállalkozáshoz képest, amely a fő szolgáltatást nyújtja, ami indokolatlan és aránytalan szerződéses egyenlőtlenséget von maga után, és a piac működése szabályainak a módosítását eredményezi. Végezetül abban az esetben, ha a különös ágazatokban megkötött szerződésekben foglalt ár felülvizsgálatának a kizárása közvetlenül a 2004/17 irányelvből ered, ezen utóbbi érvénytelen.

- 14 Az alapeljárás felperesei a kérdést előterjesztő bíróságot arra kérték, hogy előzetes döntéshozatal céljából terjesszen kérdéseket a Bíróság elé annak érdekében, hogy az utóbbi határozza meg, hogy az alapügy tárgyát képező nemzeti szabályozás ellentétes-e az uniós joggal, valamint vizsgálja meg a 2004/17 irányelv érvényességét.
- 15 A 2016. november 24-i határozatban, amely 2017. március 24-én érkezett a Bírósághoz, a kérdést előterjesztő bíróság úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Összeegyeztethető-e az uniós joggal (különösen az EUSZ 3. cikk (3) bekezdésével, az EUMSZ 26., az EUMSZ 56–EUMSZ 58. és az EUMSZ 101. cikkel, [valamint a Charta] 16. cikkével) és a 2004/17 irányelvvel a nemzeti jog olyan értelmezése, amely kizárja az árak felülvizsgálatát [a] különös ágazatokra vonatkozó szerződések esetében, elsősorban azok tekintetében, amelyeknek tárgya eltér az irányelv által hivatkozottaktól, de amely eszközként kapcsolódik az utóbbiakhoz?
- 2) Összeegyeztethető-e az uniós elvekkel (különösen az EUSZ 3. cikk (1) bekezdésével, az EUMSZ 26., az EUMSZ 56–EUMSZ 58. és az EUMSZ 101. cikkel, [valamint a Charta] 16. cikkével) a 2004/17 irányelv (amennyiben úgy tekinthető, hogy az ár módosításának [a] különös ágazatokban megkötött és alkalmazott valamennyi szerződés esetében történő kizárása közvetlenül abból következik) az igazságtalanság, az aránytalanság, valamint a szerződéses egyensúlynak és – ebből eredően – a hatékony piac szabályainak megváltoztatása miatt?”
- 16 A Bíróság a 2018. április 19-i Consorzio Italian Management és Catania Multiservizi ítéletben (C-152/17, EU:C:2018:264) az első kérdésre azt a választ adta, hogy a 2004/17 irányelvet és az annak alapjául szolgáló általános elveket úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétesek az olyan nemzeti jogi szabályok, amelyek nem írják elő az áraknak az ezen irányelv hatálya alá tartozó ágazatokra vonatkozó szerződések megkötését követő időszakos felülvizsgálatát.
- 17 Ebben az ítéletben a Bíróság azt is megállapította, hogy az első kérdés elfogadhatatlan abban a részében, amelyben az az EUSZ 3. cikk (3) bekezdésének, az EUMSZ 26., az EUMSZ 57., az EUMSZ 58. és az EUMSZ 101. cikknek, valamint az EUMSZ 56. cikk azon vonatkozásainak az értelmezését érinti, amelyek nem az egyenlőségnek és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának az elvéhez, valamint az átláthatóságra vonatkozó követelményhez kapcsolódnak, amely elveket és követelményt ezen utóbbi a szolgáltatásnyújtás szabadsága területén előír, mivel a 2016. november 24-i, előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem tartalmazott magyarázatot az említett

rendeletek értelmezésének az alapjogvita megoldása tekintetében fennálló relevanciáját illetően, és ezáltal nem tartotta tiszteletben a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkében foglalt követelményeket.

- 18 Ezenfelül a Charta 16. cikkének értelmezését illetően a Bíróság megállapította, hogy az alapügy tárgyát képező 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet rendelkezései abban a tekintetben, hogy nem írják elő a 2004/17 irányelv hatálya alá tartozó ágazatokra vonatkozó szerződések árának időszakos felülvizsgálatát, nem tekinthetők úgy, hogy a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az Unió jogát hajtják végre.
- 19 A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az első kérdésre adott válaszra tekintettel a második kérdés hipotetikus jellegű, következésképpen elfogadhatatlan.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság a 2018. április 19-i Consorzio Italian Management és Catania Multiservizi ítélet (C-152/17, EU:C:2018:264) kihirdetését követően 2018. november 14-én nyilvános tárgyalást tartott. Az alapeljárás felperesei az e tárgyalásra tekintettel benyújtott, 2018. október 28-i beadványukban azt kérték e bíróságtól, hogy előzetes döntéshozatal céljából terjesszen új kérdéseket a Bíróság elé annak megállapítása érdekében, hogy az EUSZ 2. és az EUSZ 3. cikkel, az EUMSZ 4. cikk (2) bekezdésével, az EUMSZ 9., az EUMSZ 26. és az EUMSZ 34. cikkel, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének e) pontjával, az EUMSZ 106., az EUMSZ 151., az EUMSZ 152., az EUMSZ 153. és az EUMSZ 156. cikkel, a Charta 16. és 28. cikkével, az Európai Szociális Chartával és a Szociális Jogok Chartájával ellentétes-e az alapügy tárgyát képező szabályozás.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a Bíróság e kérdések közül egyeseket már megválaszolt a 2018. április 19-i Consorzio Italian Management és Catania Multiservizi ítéletben (C-152/17, EU:C:2018:264), míg más kérdéseket az alapügy felperesei első alkalommal vetnek fel. E bíróság úgy véli, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy e körülmények között köteles arra, hogy újból előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé, mivel a határozata ellen nincs jogorvoslati lehetőség, és az uniós jog értelmezésével kapcsolatos kérdést terjesztettek elé.
- 22 Az említett bíróság mindazonáltal szükségesnek tartja, hogy előzetesen kérdést intézzon a Bírósághoz azt illetően, hogy ha az eljárásban részt vevő valamely fél a végső fokon eljáró nemzeti bíróság előtt a nemzeti jognak az uniós joggal való összeegyeztethetőségére vonatkozó kérdést vet fel, kötelező-e az előzetes döntéshozatalra utalás, és konkrétan azt illetően, hogy az ilyen bíróság úgy tekintheti-e, hogy mentesül az előzetes döntéshozatalra utalás kötelezettsége alól, ha e kérdést valamely fél nem a keresetlevelében vetette fel, hanem később, többek között azt követően, hogy az ügyet első alkalommal tanácskozássra bocsátják, vagy azt követően, hogy a végső fokon eljáró nemzeti bíróság ezen ügyben már előterjesztett egy előzetes döntéshozatal iránti első kérelmet.
- 23 A kérdést előterjesztő bíróság továbbá úgy véli, hogy a felperes által az eljárás előrehaladott szakaszában tett azon javaslat, hogy az érintett bíróság terjesszen a Bíróság elé előzetes döntéshozatal iránti kérelmet olyan uniós jogi rendelkezések értelmezésével kapcsolatban, amelyekre e fél a kereset benyújtásakor nem hivatkozott, ellentétes az „eljárási korlátoknak” a nemzeti szabályozás által létrehozott rendszerével, mivel az ilyen javaslat módosítja a jogvitának a kereseti jogalapok és az eljárásban részt vevő felek által előterjesztett kifogások által behatárolt tárgyát.

- 24 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint ezenfelül a kérdések előzetes döntéshozatal céljából „láncolatban” történő előterjesztése az eljárással való esetleges visszaélésekhez vezethet, és azt a veszélyt hordozza magában, hogy a bírói jogvédelemhez való jog és az ügy gyors és hatékony elbírálásának elve hatástalanná válik.
- 25 E körülmények között a Consiglio di Stato (államtanács, Olaszország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Köteles-e az olyan nemzeti bíróság, amelynek határozatai ellen nincs jogorvoslati lehetőség, az EUMSZ 267. cikk alapján az uniós jog értelmezésével kapcsolatos valamely kérdést előzetes döntéshozatal céljából főszabály szerint azokban az esetekben is előterjeszteni, amelyekben a szóban forgó kérdést az eljárásban részt vevő egyik fél az eljárás megindítását vagy a perbe bocsátkozását, illetve azt követően terjeszti elő, hogy a bíróság első alkalommal megkezdi az ügyben való tanácskozást, vagy azt követően is, hogy már egyszer terjesztettek előzetes döntéshozatal iránti kérelmet az Európai Unió Bírósága elé?
- 2) [...] A fentiek alapján összeegyeztethető-e az uniós joggal (különösen az EUMSZ 4. cikk (2) bekezdésével, az EUMSZ 9. cikkel, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének e) pontjával, az EUMSZ 106. cikkel, az EUMSZ 151. cikkel – és az abban említett Európai Szociális Chartával, valamint a Szociális Jogok Chartájával –, az EUMSZ 152., EUMSZ 153., EUMSZ 156., EUSZ 2. és EUSZ 3. cikkel, valamint a Charta 28. cikkével) a 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 115., 206. és 217. cikkének a közigazgatási ítélezési gyakorlatban szereplő olyan értelmezése, amely kizárja az árak felülvizsgálatát az úgynevezett különös ágazatokra vonatkozó szerződések esetében, elsősorban azok tekintetében, amelyek tárgya eltér a 2004/17 irányelvben említettektől, de amely eszközként kapcsolódik az utóbbiakhoz?
- 3) [...] A fentiek alapján összeegyeztethető-e az uniós joggal (különösen a Charta 28. cikkével, az egyenlő bánásmódnak az EUMSZ 26. és EUMSZ 34. cikkben rögzített elvével, valamint a vállalkozás szabadságának a Charta 16. cikke által is elismert elvével) a 163/2006. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet 115., 206. és 217. cikkének a közigazgatási ítélezési gyakorlatban szereplő olyan értelmezése, amely kizárja az árak felülvizsgálatát az úgynevezett különös ágazatokra vonatkozó szerződések esetében, elsősorban azok tekintetében, amelyeknek tárgya eltér a 2004/17 irányelvben említettektől, de amely eszközként kapcsolódik az utóbbiakhoz?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 26 A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 267. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan nemzeti bíróság, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, mentesül az e cikk harmadik bekezdésében előírt azon kötelezettség alól, hogy az uniós jog értelmezésére vonatkozó kérdést terjesszen a Bíróság elé, ha e kérdést valamely fél az eljárás előrehaladott szakaszában veti fel, azt követően, hogy az ügyet első alkalommal tanácskozásra bocsátják, vagy ha ezen ügyben már előterjesztettek egy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet.

- 27 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 267. cikkben előírt előzetes döntéshozatali eljárás, amely a Szerződésekkel létrehozott bírósági rendszer sarokkövét alkotja, a Bíróság és a tagállami bíróságok között olyan, bírák közötti párbeszédet vezet be, amelynek célja az uniós jog értelmezése egységességének biztosítása, így lehetővé téve az uniós jog koherenciájának, teljes érvényesülésének és autonómiájának, valamint végső soron a Szerződésekkel létrehozott jog sajátos jellegének biztosítását (lásd ebben az értelemben: 2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 176. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2018. március 6-i Achmea ítélet, C-284/16, EU:C:2018:158, 37. pont).
- 28 Az e rendelkezés által létrehozott előzetes döntéshozatali mechanizmusnak ugyanis annak biztosítása a célja, hogy az uniós jog minden körülmények között valamennyi tagállamban azonos hatállyal rendelkezzen, ily módon megakadályozva, hogy az uniós jognak a nemzeti bíróságok által alkalmazandó értelmezése tekintetében eltérések alakuljanak ki, és e mechanizmus az ilyen alkalmazást azáltal biztosítja, hogy olyan eszközt ad a nemzeti bírónak részére, amellyel kiküszöbölhetők az abból a követelményből fakadó nehézségek, hogy az uniós jognak teljes érvényesülést kell biztosítani a tagállamok bírósági rendszerein belül. Így a nemzeti bíróságok a lehető legszélesebb körű joggal rendelkeznek – mi több, kötelesek is – arra, hogy a Bírósághoz forduljanak, ha úgy vélik, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben olyan, általuk eldöntendő kérdések merülnek fel, amelyek az uniós jog rendelkezéseinek értelmezését vagy azok érvényességének értékelését foglalják magukban (lásd ebben az értelemben: 2011. március 8-i 1/09 [A szabadalmi jogviták rendezésére szolgáló egységes rendszer létrehozásáról szóló megállapodás] vélemény, EU:C:2011:123, 83. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 29 Az EUMSZ 267. cikkben bevezetett rendszer ennél fogva közvetlen együttműködést hoz létre a Bíróság és a nemzeti bíróságok között olyan keretben, amelyben ez utóbbiak szigorúan ügyelnek az uniós jog megfelelő alkalmazására és egységes értelmezésére, valamint az e jogrend által a magánszemélyek részére biztosított jogok védelmére (lásd ebben az értelemben: 2011. március 8-i 1/09 [A szabadalmi jogviták rendezésére szolgáló egységes rendszer létrehozásáról szóló megállapodás] vélemény, EU:C:2011:123, 84. pont).
- 30 Ezen együttműködés keretében a Bíróság a nemzeti bíróságok, mint az uniós jog alkalmazásáért felelős bíróságok (lásd ebben az értelemben: 1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 7. pont) rendelkezésére bocsátja e jog értelmezésének azon támpontjait, amelyek az általuk elbírálandó jogvita megoldásához szükségesek (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 9-i Ferreira da Silva e Brito és társai ítélet, C-160/14, EU:C:2015:565, 37. pont; 2017. december 5-i M. A. S. és M. B. ítélet, C-42/17, EU:C:2017:936, 23. pont).
- 31 A fentiekből következik, hogy a nemzeti bíróságoknak, illetve a Bíróságnak juttatott feladatok alapvető fontosságúak magának a Szerződések által létrehozott jogrend jellegének a megőrzését illetően (2011. március 8-i 1/09 [A szabadalmi jogviták rendezésére szolgáló egységes rendszer létrehozásáról szóló megállapodás] vélemény, EU:C:2011:123, 85. pont).
- 32 Ezenfelül emlékeztetni kell arra, hogy amennyiben a nemzeti bíróság határozatával szemben a nemzeti jogban nincs lehetőség semmilyen bírósági jogorvoslatra, e bíróság az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése értelmében főszabály szerint köteles a Bírósághoz fordulni, ha az uniós jog értelmezésére vonatkozó kérdés merül fel előtte (2017. március 15-i Aquino ítélet, C-3/16, EU:C:2017:209, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 33 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az olyan nemzeti bíróság, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, csak abban az esetben mentesülhet e kötelezettség alól, ha megállapítja, hogy a felmerült kérdés nem releváns, vagy a szóban forgó uniós jogi rendelkezést a Bíróság már értelmezte, vagy az uniós jog helyes értelmezése olyan nyilvánvaló, hogy az minden észszerű kétséget kizár (lásd ebben az értelemben: 1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 21. pont; 2005. szeptember 15-i Intermodal Transports ítélet, C-495/03, EU:C:2005:552, 33. pont; 2018. október 4-i Bizottság kontra Franciaország [Forrásadó] ítélet, C-416/17, EU:C:2018:811, 110. pont).
- 34 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 267. cikk második bekezdése és az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése közötti összefüggésből következően abban a kérdésben, hogy határozatuk meghozatalának lehetővé tételéhez szükséges-e valamely uniós jogi kérdés eldöntése, az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése szerinti bíróságok ugyanolyan mérlegelési joggal rendelkeznek, mint az összes más nemzeti bíróság. E bíróságok ennél fogva nem kötelesek az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előttük felmerült valamely kérdést a Bíróság elé terjeszteni, ha a kérdés nem releváns, vagyis abban az esetben, ha a kérdésre adott válasz – bármi legyen is az – nem befolyásolhatná érdemben a jogvita megoldását (1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 10. pont; 2013. július 18-i Consiglio Nazionale dei Geologi ítélet, C-136/12, EU:C:2013:489, 26. pont; 2017. március 15-i Aquino ítélet, C-3/16, EU:C:2017:209, 43. pont).
- 35 Az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében ugyanis, amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul, a jogvita tényállásának a megállapítása és értékelése, valamint a nemzeti jog értelmezése és alkalmazása kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik. Ugyancsak kizárólag a jogvitában eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság feladata annak megítélése is, hogy – tekintettel az ügy különleges jellemzőire – szükségesek és relevánsak-e a Bíróságnak feltett kérdései (2011. május 26-i Stichting Natuur en Milieu és társai ítélet, C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2015. szeptember 9-i X és van Dijk ítélet, C-72/14 és C-197/14, EU:C:2015:564, 57. pont; 2021. május 12-i Altenrhein Luftfahrt ítélet, C-70/20, EU:C:2021:379, 25. pont).
- 36 Másodszor emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság által az EUMSZ 267. cikk alapján adott értelmezés kötelező jellege okafogyottá teheti az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdésében előírt kötelezettséget, és így kiüresítheti annak tartalmát, különösen akkor, ha a felmerült kérdés lényegében megegyezik egy hasonló esetben – vagy *a fortiori* ugyanazon nemzeti ügyben – már előzetes döntés tárgyát képező kérdéssel, vagy akkor, ha az érintett jogkérdést a Bíróság következetes ítélkezési gyakorlata tisztázza, és ez attól függetlenül fennáll, hogy az ítélkezési gyakorlat alapjául milyen eljárások szolgáltak, és akkor is, ha a jogvita kérdései nem mutatnak teljes mértékű hasonlóságot (lásd ebben az értelemben: 1963. március 27-i Da Costa és társai ítélet, 28/62–30/62, EU:C:1963:6, 75. és 76. o.; 1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 13. és 14. pont; 1997. november 4-i Parfums Christian Dior ítélet, C-337/95, EU:C:1997:517, 29. pont; 2009. április 2-i Pedro IV Servicios ítélet, C-260/07, EU:C:2009:215, 36. pont).
- 37 Emlékeztetni kell azonban arra, hogy még ha a Bíróságnak van is az adott jogkérdést megoldó ítélkezési gyakorlata, a nemzeti bíróságok továbbra is a lehető legnagyobb mértékben jogosultak arra, hogy a Bírósághoz forduljanak, ha azt célszerűnek tartják, anélkül hogy az a körülmény, hogy az értelmezésre előterjesztett rendelkezéseket a Bíróság már értelmezte, azzal a következménnyel járna, hogy a Bíróság elveszíti az újbóli határozathozatalra vonatkozó hatáskörét

(2014. július 17-i Torresi ítélet, C-58/13 és C-59/13, EU:C:2014:2088, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2020. március 3-i Tesco-Global Áruházak ítélet, C-323/18, EU:C:2020:140, 46. pont).

- 38 Ugyanígy emlékeztetni kell arra, hogy az előzetes döntéshozatal keretében hozott ítélet kötelező jellege nem zárja ki azt, hogy ezen ítélet címzettje, a nemzeti bíróság, még mielőtt az alapeljárásban döntene, újból szükségesnek ítélje a Bírósághoz fordulást (2003. március 6-i Kaba ítélet, C-466/00, EU:C:2003:127, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Az ilyen előzetes döntéshozatalra utalás kötelező a végső fokon eljáró nemzeti bíróságra nézve abban az esetben, ha a Bíróság ítéletének tartalmát illetően értelmezési nehézségekkel találja magát szemben.
- 39 Harmadszor emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy az olyan nemzeti bíróság, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, a jelen ítélet 36. pontjában említett helyzetek körén túlmenően abban az esetben is jogosult arra, hogy az uniós jog értelmezésével kapcsolatos kérdést ne terjessze a Bíróság elé, hanem azt a saját felelősségére maga válaszolja meg, ha az uniós jog helyes értelmezése olyan nyilvánvaló, hogy az minden észszerű kétséget kizár (lásd ebben az értelemben: 1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 16. és 21. pont; 2015. szeptember 9-i Ferreira da Silva e Brito és társai ítélet, C-160/14, EU:C:2015:565, 38. pont).
- 40 Mielőtt arra következtetésre jutna, hogy ilyen helyzet áll fenn, a végső fokon eljáró nemzeti bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy ez ugyanennyire nyilvánvaló a többi tagállami, végső fokon eljáró bíróság és a Bíróság számára is (lásd ebben az értelemben: 1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 16. pont; 2005. szeptember 15-i Intermodal Transports ítélet, C-495/03, EU:C:2005:552, 39. pont; 2015. szeptember 9-i Ferreira da Silva e Brito és társai ítélet, C-160/14, EU:C:2015:565, 42. pont; 2016. július 28-i Association France Nature Environnement ítélet, C-379/15, EU:C:2016:603, 48. pont).
- 41 Ezenfelül a jelen ítélet 39. pontjában említett eset fennállását az uniós jog jellemzőire, értelmezésének konkrét nehézségeire és az Unión belüli ítélkezési gyakorlat eltéréseinek kockázatára figyelemmel kell értékelní (1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 17. pont; 2015. szeptember 9-i Ferreira da Silva e Brito és társai ítélet, C-160/14, EU:C:2015:565, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 42 Először is figyelembe kell venni, hogy az uniós jogszabályokat több nyelven szövegezték meg, és hogy a különböző nyelvi változatok egyaránt hitelesek (1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 18. pont).
- 43 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint ugyanis egy uniós jogi rendelkezés valamely nyelvi változatának megfogalmazása nem szolgálhat e rendelkezés értelmezésének kizárólagos alapjául, illetve nem élvezhet elsőbbséget más nyelvi változatokkal szemben, mivel az uniós jog rendelkezéseit egységesen kell értelmezni és alkalmazni az Unió valamennyi nyelvén készült változatok figyelembevételével (lásd ebben az értelemben: 2021. március 24-i A ítélet, C-950/19, EU:C:2021:230, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 44 Bár a végső fokon eljáró nemzeti bíróság e tekintetben kétségtelenül nem köteles megvizsgálni a szóban forgó uniós rendelkezés minden egyes nyelvi változatát, köteles arra, hogy figyelembe vegye az e rendelkezés nyelvi változatai közötti, olyan eltéréseket, amelyek a tudomására jutnak, többek között abban az esetben, ha ezen eltérésekre a felek hivatkoznak, és azok bebizonyosodnak.

- 45 Meg kell továbbá jegyezni, hogy az uniós jog sajátos terminológiát használ, és olyan önálló fogalmakat, amelyek tartalma nem szükségszerűen azonos a nemzeti jogok esetlegesen létező egyenértékű fogalmainak tartalmával (lásd ebben az értelemben: 1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 19. pont).
- 46 Végezetül minden egyes uniós jogi rendelkezést saját szövegösszefüggésébe kell helyezni, és e jog rendelkezéseinek összessége, annak céljai, valamint a szóban forgó rendelkezés alkalmazási időpontjában fennálló fejlődési állapota tükrében kell értelmezni (2016. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/15, EU:C:1982:603, 20. pont; 2016. július 28-i Association France Nature Environnement ítélet, C-379/15, EU:C:2016:603, 49. pont).
- 47 Így a végső fokon eljáró nemzeti bíróság csak abban az esetben jogosult arra, hogy egy uniós jog értelmezésével kapcsolatos kérdést ne terjesszen a Bíróság elé, hanem azt a saját felelősségére megválaszolja, ha a jelen ítélet 40–46. pontjában említett értelmezési kritériumok segítségével megállapítja, hogy nem áll fenn olyan tényező, amely észszerű kétséget ébreszthet az uniós jog helyes értelmezését illetően.
- 48 Mindemellett önmagában az a lehetőség, hogy az uniós jog valamely rendelkezése egy vagy több más módon is értelmezhető, nem elegendő annak megállapításához, hogy e rendelkezés helyes értelmezését illetően észszerű kétség áll fenn, ha az érintett nemzeti bíróság számára ezen egyéb értelmezési módok egyike sem tűnik eléggé megalapozottnak, többek között az említett rendelkezés kontextusára vagy céljára, vagy azon normarendszerre tekintettel, amelybe a rendelkezés illeszkedik.
- 49 Ha azonban a végső fokon eljáró nemzeti bíróságnak a tudomására jut, hogy az alapügyre alkalmazandó uniós jogi rendelkezés értelmezésére vonatkozóan ugyanazon tagállam bíróságai vagy különböző tagállamok bíróságai körében az ítélezési gyakorlatban eltérő irányvonalak léteznek, e bíróságnak különösen figyelmesen kell elvégeznie a szóban forgó uniós jogi rendelkezés helyes értelmezését érintő észszerű kétség esetleges hiányára vonatkozó értékelését, többek között figyelembe véve az előzetes döntéshozatali eljárás célját, amely az uniós jog értelmezése egységességének a biztosítása.
- 50 Negyedszer meg kell állapítani, hogy azon nemzeti bíróságoknak, amelyek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, a saját felelősségükre, függetlenül és a szükséges figyelemmel eljárva kell értékelniük, hogy azon esetek egyike áll-e fenn, amelyekben jogosultak arra, hogy az uniós jog értelmezésére vonatkozó, előttük felvetett kérdést ne terjesszék a Bíróság elé (lásd ebben az értelemben: 2005. szeptember 15-i Intermodal Transports ítélet, C-495/03, EU:C:2005:552, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat; 2015. szeptember 9-i Ferreira da Silva e Brito és társai ítélet, C-160/14, EU:C:2015:565, 40. pont; 2015. szeptember 9-i X és van Dijk ítélet, C-72/14 és C-197/14, EU:C:2015:564, 58. és 59. pont).
- 51 E tekintetben a Charta 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett EUMSZ 267. cikk által létrehozott rendszerből az következik, hogy amennyiben az olyan nemzeti bíróság, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, úgy véli, hogy mentesül az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdésében előírt azon kötelezettség alól, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjesszen a Bíróság elé, mivel a jelen ítélet 33. pontjában említett három helyzet valamelyike áll fenn, az e bíróság által hozott határozat indokolásában fel kell tüntetni, hogy a felvetett, uniós joggal kapcsolatos kérdés a jogvita megoldása szempontjából nem releváns, vagy az érintett uniós jogi rendelkezés értelmezése a

Bíróság ítélezési gyakorlatából következik, vagy ilyen ítélezési gyakorlat hiányában az uniós jogi rendelkezés értelmezése a végső fokon eljáró nemzeti bíróság számára olyan nyilvánvaló, hogy az minden észszerű kétséget kizár.

- 52 Végül azt is meg kell vizsgálni, hogy a végső fokon eljáró nemzeti bíróság mentesül-e az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése szerinti azon kötelezettség alól, hogy az uniós jog értelmezésével kapcsolatos kérdést terjesszen a Bíróság elé, amennyiben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését az eljárásban részt vevő fél az eljárás előrehaladott szakaszában javasolta, többek között azt követően, hogy e fél kérelme alapján egyébiránt már sor került egy előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére.
- 53 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti közvetlen együttműködésnek az EUMSZ 267. cikkel bevezetett rendszere a felek kezdeményezésétől független eljárás (lásd ebben az értelemben: 2013. július 18-i Consiglio Nazionale dei Geologi ítélet, C-136/12, EU:C:2013:489, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat; 2021. június 3-i Bankia ítélet, C-910/19, EU:C:2021:433, 22. pont). Ezen utóbbiak nem foszthatják meg a nemzeti bíróságokat a jelen ítélet 50. pontjában említett hatáskör gyakorlását érintő függetlenségüktől többek között oly módon, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére kötelezik őket (lásd ebben az értelemben: 1978. november 22-i Mattheus ítélet, 93/78, EU:C:1978:206, 5. pont).
- 54 Az EUMSZ 267. cikkel bevezetett rendszer tehát nem minősül a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő eljárásban részt vevő felek számára nyitva álló jogorvoslati lehetőségnek. Az, hogy az egyik fél állítása szerint a jogvita az uniós jog értelmezésének kérdését veti fel, önmagában nem elegendő tehát ahhoz, hogy az érintett bíróság köteles legyen úgy tekinteni, hogy az EUMSZ 267. cikk értelmében vett, ilyen kérdés merült fel (1982. október 6-i Cilfit és társai ítélet, 283/81, EU:C:1982:335, 9. pont).
- 55 Következésképpen a Bíróság elé terjesztendő kérdéseket kizárólag a nemzeti bíróság határozhatja és fogalmazhatja meg, és az alapügyben részt vevő felek nem módosíthatják azok tartalmát (lásd ebben az értelemben: 2013. július 18-i Consiglio Nazionale dei Geologi ítélet, C-136/12, EU:C:2013:489, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat).
- 56 Ezenfelül kizárólag a nemzeti bíróság jogosult annak meghatározására, hogy az eljárás mely szakaszában van helye annak, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjesszen a Bíróság elé (lásd ebben az értelemben: 2008. július 17-i Coleman ítélet, C-303/06, EU:C:2008:415, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat), az utóbbi azonban nem rendelkezik hatáskörrel az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálására, ha annak előterjesztése időpontjában a kérdést előterjesztő bíróság előtti eljárás már lezárult (2000. április 13-i Lehtonen és Castors Braine ítélet, C-176/96, EU:C:2000:201, 19. pont).
- 57 A fenti megfontolásokból következik, hogy abban az esetben, ha az olyan nemzeti bíróság, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, a jelen ítélet 33. pontjában említett helyzetek valamelyikével szembesül, nem köteles az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése értelmében a Bírósághoz fordulni, még akkor sem, ha az uniós jog értelmezésére vonatkozó kérdést az előtte folyamatban lévő eljárásban részt vevő valamelyik fél veti fel.

- 58 Ezzel szemben a jelen ítélet 32. és 33. pontjában kifejtett megfontolásokból az következik, hogy amennyiben e bíróság megállapítja, hogy e helyzetek egyike sem áll fenn, az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése alapján köteles arra, hogy az uniós jog értelmezésével kapcsolatban előtte felmerült bármely kérdést a Bíróság elé terjessze.
- 59 Az, hogy az említett bíróság ugyanezen nemzeti ügyben már előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz, nem teszi kétségessé e kötelezettséget, ha a Bíróság döntését követően fennmarad az uniós jog értelmezésével kapcsolatos, olyan kérdés, amelynek a megválaszolása szükséges a jogvita elbírálásához.
- 60 A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal olyan nemzeti eljárási rendelkezésekre hivatkozik, amelyek értelmében a fél által az alapeljárás keretében, a kereset benyújtását követően felvetett, az uniós jog értelmezését érintő új kérdés elfogadhatatlan, mivel módosítja a jogvita tárgyát, többek között abban az esetben, ha e kérdést azt követően vetik fel, hogy már sor került egy előzetes döntéshozatal iránti első kérelem előterjesztésére.
- 61 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a végső fokon eljáró nemzeti bíróság az előtte folyamatban lévő eljárást érintő elfogadhatatlansági indokok alapján – az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét tiszteletben tartva – eltekinthet attól, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjesszen a Bíróság elé (lásd ebben az értelemben: 1995. december 14-i van Schijn del és van Veen ítélet, C-430/93 és C-431/93, EU:C:1995:441, 17. pont; 2017. március 15-i Aquino ítélet, C-3/16, EU:C:2017:209, 56. pont).
- 62 Az egyenértékűség elve megköveteli, hogy a keresetekre alkalmazandó szabályok összessége különbségtétel nélkül vonatkozzon az uniós jog megsértésén alapuló keresetekre és a belső jog megsértésén alapuló hasonló keresetekre (2017. március 15-i Aquino ítélet, C-3/16, EU:C:2017:209, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 63 Ami a tényleges érvényesülés elvét illeti, a nemzeti eljárási szabályok nem tehetik gyakorlatilag lehetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását. E tekintetben e szabályoknak az eljárás egészéhez viszonyított helyzetét, valamint az eljárás lefolytatásának a különböző nemzeti fórumok előtti módját és sajátosságait kell figyelembe venni. Ebből a szempontból adott esetben azokat az elveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (2017. március 15-i Aquino ítélet, C-3/16, EU:C:2017:209, 52. és 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 64 A Bíróság így megállapította, hogy azok a nemzeti eljárási szabályok, amelyek értelmében a jogvita tárgyát a kereset benyújtásakor felhozott kereseti jogalapok határozzák meg, összeegyeztethetők a tényleges érvényesülés elvével, mivel az eljárás megfelelő lefolytatását biztosítják többek között azáltal, hogy kiküszöbölik az új jogalapok értékelésével járó késedelmet (lásd ebben az értelemben: 1995. december 14-i van Schijn del és van Veen ítélet, C-430/93 és C-431/93, EU:C:1995:441, 21. pont).
- 65 Abban az esetben, ha az érintett tagállamnak az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét tiszteletben tartó eljárási szabályai értelmében az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése szerinti bíróság előtt felhozott jogalapokat elfogadhatatlannak kell nyilvánítani, az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem tekinthető szükségesnek és relevánsnak ahhoz, hogy e bíróság döntést tudjon hozni (2017. március 15-i Aquino ítélet, C-3/16, EU:C:2017:209, 44. pont).

- 66 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 267. cikket úgy kell értelmezni, hogy az olyan nemzeti bíróságnak, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, teljesítenie kell az uniós jog értelmezését érintő, előtte felmerült kérdésnek a Bíróság elé terjesztésére vonatkozó kötelezettségét, kivéve ha megállapítja, hogy e kérdés nem releváns, vagy a szóban forgó uniós jogi rendelkezést a Bíróság már értelmezte, vagy az uniós jog helyes értelmezése olyan nyilvánvaló, hogy az minden észszerű kétséget kizár. E helyzet fennállását az uniós jog jellemzőire, értelmezésének sajátos nehézségeire és az Unión belüli ítélkezési gyakorlat eltéréseinek kockázatára figyelemmel kell értékelni. Az ilyen bíróság nem mentesülhet az említett kötelezettség alól önmagában amiatt, hogy ugyanazon nemzeti ügyben már előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz. Ugyanakkor az előtte folyamatban lévő eljárást érintő elfogadhatatlansági indokok alapján – az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét tiszteletben tartva – eltekinthet attól, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjesszen a Bíróság elé.

A második és a harmadik kérdésről

- 67 A kérdést előterjesztő bíróság a második és a harmadik kérdésével, amelyeket együttesen célszerű vizsgálni, lényegében arra vár választ, hogy az EUSZ 2. és az EUSZ 3. cikket, az EUMSZ 4. cikk (2) bekezdését, az EUMSZ 9., az EUMSZ 26., és az EUMSZ 34. cikket, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének e) pontját, az EUMSZ 106., EUMSZ 151., EUMSZ 152., EUMSZ 153. és EUMSZ 156. cikket, a Charta 16. és 28. cikkét, az Európai Szociális Chartát, valamint a Szociális Jogok Chartáját úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem írja elő, hogy az árakat a 2004/17 irányelvben meghatározott ágazatokba tartozó szerződések odaítélését követően időszakosan felül kell vizsgálni.
- 68 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között létrehozott együttműködés keretében az uniós jognak a nemzeti bíróság számára hasznos értelmezésének a szükségessége megköveteli, hogy a nemzeti bíróság szigorúan tiszteletben tartsa az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmát érintő és a Bíróság eljárási szabályzatának 94. cikkében kifejezetten meghatározott követelményeket, melyeket a kérdést előterjesztő bíróságnak ismernie kell (2018. április 19-i Consorzio Italian Management és Catania Multiservizi ítélet, C-152/17, EU:C:2018:264, 21. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). E követelményeket egyébiránt az „Ajánlások a nemzeti bíróságok figyelmébe az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésére vonatkozóan” című bírósági dokumentum (HL 2019. C 380., 1. o.) is felidézi.
- 69 Ezért az eljárási szabályzat 94. cikkének c) pontjában foglaltakkal összhangban nélkülözhetetlen, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat tartalmazza azon okok ismertetését, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróságban kérdés merült fel egyes uniós jogi rendelkezések értelmezésére vagy érvényességére vonatkozóan, valamint azt a kapcsolatot, amelyet az említett bíróság e rendelkezések és az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti jog között felállít (lásd ebben az értelemben: 2018. április 19-i Consorzio Italian Management és Catania Multiservizi ítélet, C-152/17, EU:C:2018:264, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 70 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel nem orvosolta a Bíróság által a 2018. április 19-i Consorzio Italian Management és Catania Multiservizi ítélet (C-152/17, EU:C:2018:264) 23. pontjában megállapított hiányosságot, mivel az eljárási szabályzat 94. cikkének c) pontját figyelmen kívül hagyva továbbra sem fejt ki kellőképpen pontosan és világosan, hogy miért véli úgy, hogy az

EUSZ 3. cikknek, az EUMSZ 26. cikknek, valamint az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése e) pontjának az értelmezése szükséges és hasznos az alapjogvita elbírálásához, és azt sem, hogy milyen kapcsolat áll fenn az uniós jog és az e jogvitára alkalmazandó nemzeti szabályozás között. E bíróság nem fejt ki azokat az indokokat sem, amelyek miatt kérdés merült fel benne a második és harmadik előterjesztett kérdésben említett egyéb rendelkezések és jogi aktusok értelmezését illetően, amelyek között konkrétan szerepel az Európai Szociális Charta, amelynek értelmezésére egyébiránt a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel (lásd ebben az értelemben: 2015. február 5-i Nisttahuz Poclava ítélet, C-117/14, EU:C:2015:60, 43. pont), hanem lényegében – amint az a jelen ítélet 20. pontjából kitűnik – az alapeljárás felperesei ezzel kapcsolatos kérdéseinek az ismertetésére szorítkozik, anélkül, hogy kifejtene saját értékelését.

71 Következésképpen a második és a harmadik kérdés elfogadhatatlan.

A költségekről

72 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

Az EUMSZ 267. cikket úgy kell értelmezni, hogy az olyan nemzeti bíróságnak, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, teljesítenie kell az uniós jog értelmezését érintő, előtte felmerült kérdésnek a Bíróság elé terjesztésére vonatkozó kötelezettségét, kivéve ha megállapítja, hogy e kérdés nem releváns, vagy a szóban forgó uniós jogi rendelkezést a Bíróság már értelmezte, vagy az uniós jog helyes értelmezése olyan nyilvánvaló, hogy az minden észszerű kétséget kizár.

E helyzet fennállását az uniós jog jellemzőire, értelmezésének sajátos nehézségeire és az Unión belüli ítélkezési gyakorlat eltéréseinek kockázatára figyelemmel kell értékelni.

Az ilyen bíróság nem mentesülhet az említett kötelezettség alól önmagában amiatt, hogy ugyanazon nemzeti ügyben már előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz. Ugyanakkor az előtte folyamatban lévő eljárást érintő elfogadhatatlansági indokok alapján – az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét tiszteletben tartva – eltekinthet attól, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjessen a Bíróság elé.

Aláírások